

Варіативність підходів щодо потрактовування феномену гри засвідчують еволюцію поглядів щодо місця та ролі ігрової діяльності як джерела творчості в житті людини. Дефініційовані на початку ХХ століття Й. Хейзінгом базові предикати гри: свобода, творчий характер, наявність правил, законів, панування порядку у межах гри, ірреальність, лишаються сталими та актуальними у сьогоденні. Характеристики контексту феномена гри зазнають метаморфоз, котрі провокують створення нових ігрових просторів, реалізації ігрових сценаріїв, продукування актуальних суспільних ролей. Феномен гри полягає в тому, що будучи розвагою, відпочинком він перетворюється на творчість, пізнавальну діяльність, модель типу людських відносин. У грі людина вдосконалює свої здібності.

Список використаних джерел

1. Большой энциклопедический словарь. – М.: Научное издательство «Большая Российская энциклопедия». – Санкт-Петербург: «Норинт», 2001.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний редактор В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
3. Коротаева Е. В. Педагогические взаимодействия и технологии Е. В. Коротаева. Уральский гос. пед. у-т. – М.: Academia. – 256 с.
4. Платон. Законы / Пер. с древнегреч. // Платон. Диалоги. Книга вторая. – М.: Эксмо, 2008. – С.767–1162.
5. Хейзинга Й. Homo Ludens: Статьи по истории культуры / Пер., сост. и вступ. ст. Д. В. Сильвестрова; Коммент. Д. Э. Харитоновича. – М.: Прогресс – Традиция, 1997. – 416 с.
6. Финк Е. Основные феномены человеческого бытия / Е. Финк // Проблема человека в западной философии / [под общ. ред. Ю. Н. Попова]. – М., 1998. – 387 с.
7. Шумилин А. Т. Проблемы теории творчества / А. Т. Шумилин. – М.: Высш. школа, 1989. – 141 с.

References

1. Bol'shoy jenciklopedicheskij slovar'. – M.: Nauchnoe izdatel'stvo «Bol'shaja Rossijskaja jenciklopedija». – Sankt-Peterburg: «Norint», 2001.
2. Entsiklopediya osvity / Akad. ped. nauk Ukrayiny; holovnyy redaktor V. H. Kremen'. – K.: Yurinkom Inter, 2008.
3. Korotaeva E. V. Pedagogicheskie vzaimodejstvija i tehnologii E. V. Korotaeva. Ural'skij gos. ped. u-t. – M.: Academia. – 256 s.
4. Platon. Zakony / Per. s drevnegrech. // Platon. Dialogi. Kniga vtoraja. – M.: Jeksmo, 2008. – S.767–1162.
5. Hejzinga J. Homo Ludens: Stat'i po istorii kul'tury / Per., sost. i vstup. st. D. V. Sil'vestrova; Komment. D. Je. Haritonovicha. – M.: Progress – Tradicija, 1997. – 416 s.
6. Fink E. Osnovnye fenomeny chelovecheskogo bytija / E. Fink // Problema cheloveka v zapadnoj filosofii / [pod obshh. red. Ju. N. Popova]. – M., 1998. – 387 s.
7. Shumilin A. T. Problemy teorii tvorchestva / A. T. Shumilin. – M.: Vyssh. shkola, 1989. – 141 s.

Melnychuk Yu. L., Ph.D., assistant professor of special legal disciplines, Research and Training Institute of Law, National University of Water Resources and Environmental Sciences (Ukraine, Rovno), melnychukJ@ukr.net

The phenomenon of games as a source of creativity

The article focuses on the phenomenon of the game as the source of creativity. The relevance of the topic investigated is due to the fact that the play activity takes an important place in human life. The purpose of the analysis is to find out the basics of the game as the basis of creative activity of personality. To review sources of the studied phenomena, attention was drawn to the retrospective logologo paradigm. As a result, were considered basic ideas to the game as a philosophical phenomenon, set specific features of the phenomenon of the game (creativity, cognitive activity, communication) and focused on the fact that the play activity encourages people to be creative. It is noted that it is variability, something where the spontaneity that makes the game creative, free nature, without which it would not be a game. The real game is always linked with inspiration and definitely has a purpose. The game is an exclusive ability of man.

Keywords: the phenomenon of game, game identification, communication, ontological essence of the game, sources ludology, game activity.

Мельничук Ю. И., кандидат философских наук, доцент кафедры специальных юридических дисциплин, Научно-учебный институт права Национального университета водного хозяйства и природопользования (Украина, Ровно), melnychukJ@ukr.net

Феномен игры как источник творчества

Сфокусировано внимание на феномене игры как источнике творчества. Актуальность темы исследованная вызвана тем фактом, что игровая деятельность занимает важное место в жизни человека. Целью анализа является выяснение основ игры как основы творческой деятельности личности. С целью рассмотрения источников исследуемого явления было обращено внимание на ретроспективу лудологической парадигмы. В результате были рассмотрены базовые идеи игры как философского явления, установленные специфические признаки феномена игры (творчество, познавательная деятельность, общение) и акцентировано внимание на том, что игровая деятельность побуждает человека к творчеству. В работе отмечается, что именно вариативность, кое-где спонтанность, придает игре творческий, свободный характер, без которого она не была бы игрой. Настоящая игра всегда связана с вдохновением и обязательно имеет цели. Игра является исключительной возможностью человека.

Ключевые слова: феномен игры, игровая идентификация, общение, источники лудологии, игровая деятельность, творчество.

* * *

УДК 141

Дорошенко В. С.,
доктор економіки, кандидат історичних наук,
Національний авіаційний університет
(Україна, Київ), marina-grinchuk@mail.ru

ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ ІСТОРИЧНИХ УМОВАХ

Йдеться про актуальні проблеми збереження здоров'я громадян України, гарантування їм екологічної безпеки.

Ключові слова: соціальний прогрес, чисте довкілля, сімейна медицина, охорона здоров'я, екологічна політика.

Вище означена тема розглядається в роботах таких авторів як М. А. Павловський, Л. С. Тупчіенко, В. П. Меркотан, М. В. Галан, Ю. Н. Шайгородський та інших. Однак її актуальність і важливість обумовлені необхідністю дослідження проблеми збереження здоров'я людей як найважливішого завдання соціальної політики, особливо з урахуванням екологічного фактору сучасного суспільства.

Мета статті – довести актуальність і важливість проблеми забезпечення екологічного комфорту людини, збереження її здоров'я.

Постановка проблеми. Визначальна складова соціальної стратегії держави – збереження здоров'я кожної людини, попередження хвороб і боротьба з причинами захворювань, формування здорового генфонду. Подальший розвиток системи охорони здоров'я, вихід медичної галузі України з кризи вимагають, окрім використання бюджетних коштів, максимального залучення засобів добровільної страхової медицини. Остання здатна дати найвищу соціальну віддачу завдяки певним психологічним чинникам: сама людина в змозі і повинна боротися за збереження свого здоров'я, а страховий капітал на правах власності – надійна фінансова опора для цього [1, с. 17].

Виклад основного матеріалу. Конкретними кроками на цьому шляху мають бути:

– створення національної (всеукраїнською) медичної страхової компанії із структурами обласного, міського, районного і сільського рівнів;

– відновлення державної системи опіки здоров'я підростаючих поколінь;

- розвиток сімейної медицини;
- ефективне впровадження профілактичних програм;
- припинення приватизації дитячих здравниць і таборів відпочинку;
- припинення процесу руйнування і відновлення мережі сільських медичних установ;
- направлення діяльності медичної галузі на ліквідацію хвороб, викликаних соціальними причинами, передусім таких, як туберкульоз, СНІД, алкоголізм, наркоманія, венеричні і психічні захворювання.

Розвиток суспільства викликає до життя нові сфери і напрями державного управління. Серед них особливого значення набуває система заходів, здійснюваних державою з метою збереження довкілля і захисту природи. Відомо, що Україна зазнала величезних втрат – економічних, політичних, особливо тяжких людських – в результаті аварії на Чорнобильській атомній електростанції. Серйозного збитку довкіллю завдає нинішня економічна криза, а властиве періоду первинного накопичення капіталу руйнування природи загрожує перетворенню на пустелю і розвалини значних територій колись родючого і квітучого краю.

Тому слід говорити не лише про екологічну політику, а ширше – про забезпечення балансу між освоєнням соціального простору і природним довкіллям. Мати на увазі, що поняття соціального простору ще мало поширене в українському суспільстві. А тим часом у світовій науковій спільноті цьому поняттю приділяється все більша увага, оскільки воно відбиває умовні межі, в яких розгортається життєдіяльність суспільства, тобто ще одна з його фундаментальних основ.

Якщо конкретизувати завдання державного управління в цьому напрямі, то слід передусім відмітити, що екологічна політика із-за своєї ваги і значущості для своєї реалізації потребує вдосконалення законодавства, серйозного фінансування, вироблення природозбережувачих технологій, політичних рішень як на національному, так і на регіональному і глобальному рівнях. «Екологічна проблематика, – пише член-кореспондент Міжнародної академії наук екології і безпеки Л. Тупчієнко, – переводить державну діяльність в площину буденних справ, де для великих політиків і для громадян стає об'єднуючим мотивом не закличне слово, а загальна турбота... протиріччя природи і людини об'єктивно стає головним протиріччям епохи... виступає реальним двигуном світового розвитку» [2, с. 27–28].

Головним завданням в екологічній політиці є досягнення гармонії між суспільством і довкіллям, інтеграція екологічної політики в усі сфери життя. Охорона довкілля і раціональне використання природних ресурсів є невід'ємною частиною процесу громадського розвитку держави, запорука здоров'я і добробуту українського народу. Екологічна гармонізація суспільства – одна з найважливіших передумов соціально-економічного розвитку. Як суспільство, так і влада повинні засвоїти положення, що економічно вигідним є те, що являється екологічно доцільним. Виховання екологічної свідомості повинне стати необхідній складовій освітньо-виховного процесу в усіх учбових закладах. Загалом екологічна збалансованість припускає системне впорядкування громадських стосунків на принципах гуманності, гармонійного поєднання інтелекту і духовності, співпраці, співіснування і співтворчості з природою. Порушення

гармонії з довкіллям повинне сприйматися передусім почуттями, підсвідомо, і служити стимулом до активної екологічної діяльності.

Незважаючи на істотне скорочення об'ємів промисловості, у більшості регіонів України рівень насичення атмосфери шкідливими викидами залишається надзвичайно високим; накопичуються промислові і побутові відходи, забруднюються річки і водойми, загострюється проблема очищення промислових і комунальних вод. Частішають випадки масових отруєнь і захворювань, викликаних неякісною питною водою. Ряд населених пунктів стали непридатними для проживання людей.

Тому громадськості слід активніше виступати за:

- чисте довкілля як умову здійснення права кожної людини на життя;
- право кожного споживати натуральні, не модифіковані продукти;
- вирішення проблеми питної води;
- впровадження екологічно чистих технологій, замкнених циклів виробництва.

У питаннях охорони природи в Україні слід зосередити увагу передусім на двох глобальних довгострокових проблемах: активнішій ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС і захисті від зростаючої небезпеки, яка з роками все більше наноситься греблями водосховищ, побудованих уздовж Дніпра. Ці проблеми не лише внутрішні, їх рішення важливо і для усієї європейської спільноти, а тому потребують постійної зовнішньої допомоги.

У наш час доки не досить ефективно діє комплекс адміністративних важелів управління природоохоронними процесами, тому для оперативного вирішення проблем довкілля у все більших повноваженнях потребують органи місцевого самоврядування. Регіональна екологічна політика має бути головним пріоритетом охорони і раціонального використання природних ресурсів, невід'ємної складової регіональних програм соціально-економічного розвитку. У ринкових умовах відповідальність за здійснення заходів з довкілля охорони і раціонального використання ресурсів повинні нести організації і підприємства усіх форм власності.

До основних завдань екологічної політики слід віднести:

- зменшення техногенного навантаження на екосистему;
- законодавче впровадження екологічних вимог до функціонування економіки;
- створення загальнодержавної системи екологічних нормативів, правил і стандартів;
- розвиток екологічного контролю і моніторингу, підвищення ролі місцевої влади у виконанні екологічних програм і заходів (і її відповідальності), залучення до захисту довкілля широких громадських кругів, рухів, окремих громадян;
- перехід до інтенсивного ресурсозберігаючого типу виробничих технологій, формування збалансованої системи природокористування;
- узгодження національних екологічних стандартів з європейськими і світовими, максимальне використання міжнародного досвіду, міжнародно-правових норм у сфері екології, які, зокрема, не лише передбачають відповідальність за забруднення і виснаження довкілля,

але і визначають завдання і засоби для його повного відновлення;

- формування національної екологічної мережі;
- обов'язковий облік екологічної безпеки при розробці соціально–економічних планів розвитку;

- стабілізація і поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах Донецько–придніпровського регіону;

- облік усіх аспектів природоохоронної діяльності і екологічної безпеки в діяльності усіх суб'єктів господарювання, а також в податковій політиці;

- суворе дотримання загальнодержавної програми поводження з токсичними відходами, підвищення рівня їх знешкодження і утилізації, у тому числі заборонених до використання хімікатів і пестицидів, вибухових і хімічних речовин військового призначення;

- забезпечення екологічної безпеки ядерних об'єктів і радіаційного захисту населення і довкілля, безумовне і беззастережне виконання усіх програм мінімізації наслідків катастрофи на ЧАЕС і повне їх фінансування;

- ведення постійного моніторингу стану гребель водосховищ, побудованих уздовж течії Дніпра, і їх інженерних споруд;

- поліпшення екологічного стану річок, водойм України і якості питної води;

- забезпечення роздільного сортування побутового сміття, повсюдне впровадження тендерних стосунків при зборі, переробці і похованні побутових відходів, активне будівництво екологічно чистих сміттепереробних заводів, будівництво нових і реконструкція діючих комунальних очисних каналізаційних споруд;

- збереження біологічної і ландшафтної різноманітності, розвиток заповідників, національних парків.

Висновки. У наш час поки що недостатньо ефективно діє комплекс адміністративних важелів управління природоохоронними процесами. Тому для оперативного вирішення проблем довкілля усі у великих повноваженнях потребують органи місцевого самоврядування. Регіональна екологічна політика має бути головним пріоритетом охорони і раціонального використання природних ресурсів, невід'ємною складеною регіональних програм соціально–економічного розвитку. У ринкових умовах відповідальність за здійснення заходів з довкілля охорони і раціонального використання ресурсів повинні нести організації і підприємства усіх форм власності.

Список використаних джерел

1. Галан М. В. Державне регулювання інноваційного розвитку України: монографія / М. В. Галан. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 388 с.
2. Правові основи захисту особових цінностей і суспільної моралі: збірка нормативних актів України / Сост. Ю. Ж. Шайгородський, К. П. Меркотан. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2007. – 440 с.
3. Тупчиенко Л. С. Деякі теоретичні і практичні питання вивчення і впровадження міжнародного досвіду соціальної роботи в українській соціальній простір / Л. С. Тупчиенко // Вісник Національного авіаційного університету: Соціологія. Політологія. Історія: Сб. науч. раб. – 2013. – №1. – С.39–44.
4. Павлівський М. А. Живу тобою, Україна / М. А. Павлівський. – К.: Муз. Україна, 2003. – 640 с.
5. Геополітичне майбутнє України: Міжнародна науково–практична конференція. 19–20 березня 1998 м. Київ: Дипломатична академія України, 1998. – 176 с.

References

1. Galan M. V. Derzhavne reguljuvannja innovacijnoho rozvytku Ukraini: monografija / M. V. Galan. – K.: Vyd-vo NADU, 2008. – 388 s.

2. Pravovi osnovy zahystu osobovyh cinnostej i suspil'noi' morali: zbirka normatyvnyh aktiv Ukrainy / Sost. Ju. Zh. Shajgorodskij, K. P. Merkotan. – K.: Ukrain's'kij centr politychnogo menezhmentu, 2007. – 440 s.

3. Tupchyenko L. S. Dejaki teoretychni i praktychni pytannja vuvchennja i vprovadzennja mizhnarodnogo dosvidu social'noi' roboty v ukrai'ns'kij social'nyj prostir / L. S. Tupchyenko // Visnyk Nacional'nogo aviacijnogo universytetu: Sociologija. Politologija. Istorija: Sb. nach. rab. – 2013. – №1. – S.39–44.

4. Pavlivs'kyj M. A. Zhyvu toboju, Ukraïna / M. A. Pavlivs'kyj. – K.: Muz. Ukraïna, 2003. – 640 s.

5. Geopolitychne majbutnje Ukraïny: Mizhnarodna naukovopraktychna konferencija. 19–20 bereznja 1998 m. Kyi'v: Diplomatychna akademija Ukraïny, 1998. – 176 s.

Doroshenko V. S., Doctor of Economics, Ph.D., National Aviation University (Ukraine, Kyiv), marina-grinchuk@mail.ru

Problems of ecological safety, human's health in contemporary history

The article deals with urgent problems of health protection of citizens of Ukraine, their provision with ecological safety.

Keywords: social progress, pure environment, family medicine, health protection, ecological policy.

Дорошенко В. С., доктор економіки, кандидат історических наук, Національний авіаційний університет (Україна, Київ), marina-grinchuk@mail.ru

Вопросы экологической безопасности, здоровья людей в современных исторических условиях

Речь идет об актуальных проблемах сохранения здоровья граждан Украины, гарантировании им экологической безопасности.

Ключевые слова: социальный прогресс, чистая окружающая среда, семейная медицина, охрана здоровья, экологическая политика.

* * *

УДК 793.3:233–534]:297:811

Богород А. В.,
старший викладач кафедри філософії,
Київський університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), abc.boh@mail.ru

ТАНЦЮВАЛЬНІ РИТУАЛИ І ПРАКТИКИ МУСУЛЬМАН: РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Стаття є першим у вітчизняній науці поглибленим спеціалізованим дослідженням, присвяченим релігійним танцям мусульман, які відомі під назвами «суфійські танці» і «танці дервішів». У статті розглянуто філософсько–світоглядні і релігійно–містеріальні особливості кінетико–дансологічних практик дервішів; зібрано і проаналізовано спеціальні джерела про танцювальні ритуали суфіїв і дослідження визначних всесвітньовідомих сходознавців і суфійзнавців; простежено витoki і походження танцювальних ритуалів дервішів (суфіїв), проаналізовано особливості танцювально–релігійних практик суфіїв, з'ясовано тенденції і способи поширення танцювальних ритуалів дервішів у сучасному світі. Доведено, що танці дервішів є ритуальним «відхиленням» від консервативних релігійних практик мусульман і прямо пов'язані з танцювальними культурами інших східних народів. Суфійські обертальні танці, які масово виконують на сценах світу і суфійми і акторами, вже втратили містеріальний зв'язок з релігійними обрядами і традиціями, стали технічно вдосконаленими та ускладненими, і нині виконуються не лише чоловіками але й жінками, не лише в особливому суфійському вбранні але й у різнокольорових стідницях – атрибуті сучасних видовищ і шоу.

Ключові слова: танцювальні ритуали, танці суфіїв, обертальні танці, крутки дервішів, мусульманство, дансоритуальні практики.

Незвичайні релігійні ритуали східних народів завжди привертали увагу представників західного наукового світу: філософів, релігієзнавців, теологів. Деякі з цих практик представляють інтерес і для ширших прошарків наукового світу і звичайних шанувальників культурної спадщини Сходу. Під поняттям «Схід» розуміють країни, розташовані на Сході і південно–східній частині Землі по відношенню до Європейського континенту.

В даний час в Європі [21] і Америці [30] особливо активно поширюються практики у минулому закритих